

Josef Ka är den sibiriska performancekonstnären som lärde sig svenska på Arbis och fascinerades av Edith Södergrans poesi till den grad att hon gjort en föreställning baserat på henne. I kväll gör hon en performance mot kriget i Ukraina utanför Domkyrkan i Helsingfors.

Ryska konstnären Josef Ka förälskade sig i Edith Södergran

■ När Ryssland invaderade Ukraina blev Josef Kas respons att samla konstnärer för att tillsammans protestera mot kriget. FOTO: CATA PORTIN

– När Ryssland invaderade Ukraina började natten och mardrömmen som ännu pågår.

Så formulerar sig performancekonstnären **Josef Ka**, hemma från Nizhnevartovsk i västra Sibirien men baserad i Finland sedan tio år tillbaka.

– Vi förstör ett annat land, samtidigt som kriget innebär döden för vårt eget.

För Josef Ka blev reaktionen på kriget att kuratera ett enormt projekt, *PEACE2022 – Artists against the war*, som resulterade i ett filmkollage där över 300 artister från 25 länder medverkar.

– En utmaning var att jag ville inkludera ryska konstnärer, men jag kan inte visa deras riktiga namn förrän kriget är över, säger Josef Ka.

I nuläget har närmare 70 procent av alla hon känner i Ryssland varit tvungna att fly. När vi träffas i Helsingfors för den här intervjun frustreras ändå både Josef Ka och hennes partner, den amerikanska konstnären och curatorn **Mark Maher**, över attityderna mot ryska konstnärer sedan kriget bröt ut.

– Filmen har visats över 30 gånger på olika håll i Europa, men här i Finland har det med några få undantag varit omöjligt, även om det är högkvalitativa verk som gjorts för att visa solidaritet, säger Josef Ka.

– Att motarbeta ryska konstnärer är både oetiskt och kontraproduktivt, det spelar Putins tal om att omvärlden hatar rysk kultur och människor i händerna. Ingen hindrade amerikanska hippies från att resa när USA bombade Hanoi, men ryssar anses bära kollektiv skuld, inflikar Maher.

Fredskonst runtom i Europa

I kväll, på årsdagen av Rysslands fullskaliga invasion, ska filmen ändå visas på Finland-Ryssland-sällskapets kulturcentrum Albatorssi i Helsingfors klockan 18. En halvtimme innan det inleder Josef Ka en fredsperformance, titulerad 365, utanför Domkyrkan.

Under fjolåret gjorde hon över 20 uppträdanden på temat fred med titeln *Funny games during wartime* på olika ställen i Europa, alltid klädd i samma vita klänning.

– Jag arbetar alltid platsspecifikt. I Kassel, medan documenta-utställningen pågick, gjorde jag en performance som handlade om tyska medborgare som dog under andra världskriget, för att visa att både då och nu dödas vanliga människor. Jag fick en del kritik av mina vänner, men människorna som såg det blev väldigt berörda och kom och pratade med mig efteråt. Många av dem hade släktingar som dödats, säger Josef Ka.

Hon betonar att det handlar om väldigt känsliga saker, men att performancekonsten är hennes sätt att använda sin kropp som instru-

■ Peace2022 – Artist against the war FOTO: ROI VAARA

■ Josef Ka i Montenegro. FOTO: MARK MAHER

ment för att uttrycka sig kring det som sker.

– Många tänker att kriget bara är något som pågår långt där borta, därför känns det viktigt att göra de här performance-uppträdandena på gator och i offentliga utrymmen, säger Josef Ka.

Älskar Couchsurfing

Gator, skogar och stränder har i och för sig alltid varit viktiga scener för Josef Ka. I Ryssland studerade hon dokumentärfilm i Sankt Petersburg, men valde performancecebanan efter att dels ha kommit i kontakt med dansformen butoh, och dels arbetat med performancekonstnären **Marina Abramovic** i Moskva 2011.

Till Finland kom hon för att uppträda och utforska landet. Josef Ka beskriver sajten Couchsurfing som sin livslånga kärlek – den har förtsett henne med både husrum, vänner och konstnärliga samarbetspartners runtom i världen.

– Jag har mött fantastiska konstnärer via Couchsurfing, och det har ofta utmynnat i samarbeten. Jag brukar be folk fotografera eller filma min performancekonst – ibland proffs, ibland amatörer, säger Josef Ka.

Det var också var så hon och maken Mark Maher träffades för närmare åtta år sedan. Sedan dess har paret gjort projekt tillsammans på otaliga platser i världen, alltifrån Montenegro till den finländska skärgården.

– Jag vet ingen som är så dedikerad till sin konst som hon, hon reser runt hela Europa och uppträder på nästan ingen budget, har hon inte råd med flyg sitter hon gladeligen 14 timmar i buss. Hennes

verk är ofta grundade i historia eller litteratur, de är alltid dödligt allvarliga samtidigt som hon är oerhört lekfull, säger Maher.

Dagen efter sin fredsperformance, den 25 februari på Sauna Gallery i Kasäkern, visar Josef Ka en retrospekt av sina tio år som performancekonstnär baserad i Finland, med titeln *I love Finland and Finland loves me*.

Svenskan och Södergran

Kärleken till Finland, och kärleken till litteratur, syns också i Josef Kas fleråriga, mångdisciplinära konstverk *I am Edith Södergran*, som kom till när hon börjat studera svenska på Arbis i Helsingfors 2020.

– Jag läste franska i skolan, och svenskan kändes därför mer tillgänglig för mig än finskan. Och efter att ha upplevt det svårt att komma in i finländska sammanhang blev jag otroligt välkomnad på Arbis – nu undervisar jag rentav där själv! Via Arbis mötte jag underbara människor som **Tina Romberg**, **Anne Suominen** och **Barbro Kronqvist**, som alla varit ett stort stöd för mig, säger Josef Ka.

Svenskan gjorde att Josef Ka började läsa **Edith Södergran** (1892–1923), och kände genast en stark samhörighet med poetens mörker och livsnärvaro.

– Jag skulle inte kalla henne min favoritpoet, men det finns ett oförklarligt djup i hennes poesi. Plus att hela hennes liv är som en hyllning till både livet och det tragiska. Därför ville jag skapa ett verk utifrån henne, säger Josef Ka.

Arbetet med Södergran inleddes 2020, utan finansiering, men har senare fått stöd av både Svenska

FAKTA

I am Edith Södergran

● Performance av den ryska konstnären Josef Ka, baserad på Edith Södergrans liv och poesi.

● Började med stillbilder i Moskva tagna av fotografen Vassily Popov 2020.

● Animation: I. Dubyaga och en anonym konstnär.

● Musik: Aleksandr Aleksandrov och Harald Weinhofer.

● Handledare i komposition: Vladimir Gorlinsky.

● Handledare i flamenco och pole dancing: Olga Lugovskaya och Kseniya Martynova.

● Hade premiär på Arabian Asukastalot i oktober 2022 i samarbete med Jutta Kivistö.

● Uppförs på Yö Galleria i Helsingfors den 13.4 2023.

● Projektet kan följas på iamedithsodergran.com

● Josef Kas övriga konstnärskap går att följa på eskar-goeskargo.com

■ Många tänker att kriget bara är något som pågår långt där borta, därför känns det viktigt att göra de här performanserna på gator och i offentliga utrymmen, säger Josef Ka. FOTO: CATA PORTIN

kulturfonden och Konstsamfundet.

Verket sammanför konstnärer från en mängd olika discipliner – allt från animation och experimentell musik till flamenco – och hade, efter att ha uppförts i olika utvecklingsstadier, Finlandspremiär i höstas.

Efter det har verket framförts i Lettland, Österrike, Danmark och Sverige, och den 13 april finns det chans att se den i Finland igen, då på Yö Galleria i Helsingfors.

– Verket utvecklas hela tiden, så nu tänker jag på det här som den verkliga premiären. Jag har haft möjlighet att samarbeta med fantastiska konstnärer inom det, många av vilka har tvingats fly under det senaste året. Nu hoppas jag bara att mardrömmen ska ta slut, säger Josef Ka.

Ylva Perera
ylva.perera@hbl.fi